

ВАРВОКВ

Хто не вміє вразити читача,
той не має права називатися поетом

Джанбатіста Маріно

Візитка бароко

- Доба в історії світової культури*
- Художня система в мистецтві кн. XVI - сер. XVIII ст. в архітектурі, скульптурі, живописі, музиці, літературі та театрі*
- Зародився й зазнав найвищого розквіту в Іспанії*
- Поширився в Європі, в Америці*
- Перший загальноєвропейський художній стиль*

Мета бароко

*вразити, приголомшити
бентежити розум і серце
розбурхати, пробудити душу
впливати на розум через емоції
викликати емоційний і творчий відгук
спонукати до пошуку вічних істин, себе, Бога*

Походження терміну бароко

(з італійської)

*дивний,
химерний*

(з португальської)

*перлина
неправильної форми*

з поч. XVIII ст.

*в архітектурі,
живописі, музиці*

Термін вживали

з кінця XIX ст.

у літературі

Хронологічні рамки бароко

сер. XVI –
поч. XIX ст.

Кафедральний собор у
м. Вальядолід (Іспанія)

Іспанія

сер. XVI –
кн. XVII ст.

Собор Св. Петра
(Рим)

Італія

XVII ст.

Лувр (Париж)

Франція

XVII ст.

Собор Св. Павла (Лондон)

Англія

XVI –
кн. XVIII ст.

Церква і монастир
Сантьяго де Керетаро
(Мехіко)

Америка

Історична атмосфера епохи

- Зміцнення європейських монархій
- Абсолютизації королівської влади
- Розкол церкви на католицьку і протестантську
- Заснування ордену єзуїтів (1540)
- Контрреформація - відродження авторитету і влади католицької церкви
- Релігійні війни у Франції (1560— 1590 рр.)
- Тридцятилітня війна в Німеччині (1618— 1648 рр.)
- Англійська революція 1648 р.

Г
у
м
а
н
н
і
з
і
з
а
м
у

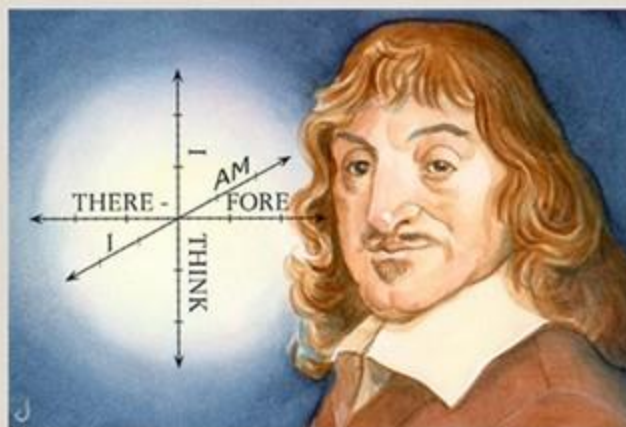
Наукові відкриття

• Галілео Галілей (1564—1642), італійський учений, винайшов — телескоп; створив розділ науки про рух — кінематику; сформулював принципи класичної механіки, заклав засади небесної механіки, довів, що Земля обертається навколо Сонця. Був засуджений інквізицією і зрікся відкриттів. Останні п'ять років свого життя він перебував під домашнім арештом і, за присудом інквізиції, читав покайні молитви.

Винахід книгодрукування, пороху і компаса справив на людські стосунки такий вплив, якого не справляла жодна влада, жодна секта, жодна зірка.

Ф.Бекон

• Рене Декарт (1596—1650), французький філософ, фізик і математик, здійснив ряд відкриттів в алгебрі та геометрії, основоположник раціоналізму («Я мислю, отже я існую»).

• Йоганн Кеплер (1571—1630), німецький математик і астроном, відкрив закони руху планет. установив, що Земля обертається не по колу, а по еліпсу.

Наукові відкриття

• Ісаак Ньютон (1643—1727), англійський фізик і математик, сформулював основні закони класичної механіки, відкрив закон всесвітнього тяжіння, розробив методи диференціального та інтегрального числення.

• Вільям Гарвей (1578—1657), англійський лікар і природознавець, довів, що центром кровообігу є серце.

• Готфрід Лейбніц (1646—1716), німецький учений, відкрив низку законів механіки, теорії коливань; висловив думку про «закон збереження живих сил», досліджував закони людської психіки, розрізняючи в ній усвідомлені й неусвідомлені процеси.

Людина і світ в епоху бароко

"Наділена і розумом, і пристрастями, людина безперервно воює сама з собою, бо мириться з розумом тільки тоді, коли воює з пристрастями, і навпаки. Тому вона завжди страждає, завжди її роздирають суперечності.

Нехай людина подумає про себе і порівняє свою істоту зі всім сущим, нехай відчує, яка вона загублена в цьому глухому куті Всесвіту.

Нехай зрозуміє, чого варта наша Земля зі всіма державами й містами, і врешті, чого варта вона сама. Людина в безконечності – що вона значить?

Людина вільна й рівна Богові, але вона є лише маленькою ланкою у величному механізмі природи."

Світ в епоху бароко

утратив єдність і
гармонійність

важко досягнути
розумом

сповнений трагізму

складний і
суперечливий

прекрасний у своїй
безмежності

ірраціональний хаос

боротьба різних начал та стихій

Людина в епоху бароко

палке кохання й
аскетичну відчуженість

тонкий розум і
темне безумство

розумне самообмеження і
прагнення до розкоші

ПОСЕДНУЄ

арена боротьби добра і зла

ЛЮДИНА

піщинка у Всесвіті

ПРИРЕЧЕНА

НА
життєву суєту,
страждання,
смерть

розраховувати
на саму себе

vanitas
(суєта)

memento mori
(пам'ятай про смерть)

Євоєрідність бароко

прекрасного та жахливого

почуттєвості та аскетизму

фантастики, містики та
правдоподібності

піднесеного та низького

трагічного та комічного

абстрагованих ідей з
натуралістичністю зображення

ХУДОЖНІЙ СИНТЕЗ:

- Середньовіччя (готика) + Відродження;
- античні + християнські традиції.

ПРИМИРЕННЯ СУПЕРЕЧНОСТЕЙ:

- земного і небесного;
- духовного і світського;
- античності і християнства.

Основні ознаки

барвистий декор

містицизм

універсалізм

емоційність

динамізм

- похмурий, песимістичний пафос
- віра в духовні можливості людини
- спроба примирити розум і віру
- трагічне сприйняття життя
- акцент на середовищі, що формує особистість

Герої бароко

- розриваються між почуттями, пристрастями, бажаннями, обов'язком і вірою
- довіряють насамперед власному досвіду
- покладаються на власні розум і серце
- пристрасні
- екзальтовані мученики
- знаходяться у стані афекту
- перестали вірити у сенс буття
- духовно зростають, змінюються
- сумніваються у всіх цінностях життя

Тематика творів

- ілюзорність та скороминущість людського життя
- трагічна невлаштованість світу
- зображення життя в образах сну, театру або лабіринту
- гріховність людської природи
- відображення життя у його контрастній різноманітності
- фатальна підпорядкованість людської долі божественній волі
- складний діалог людини з Богом

Проблематика творів

- місце людини в складному й розбурханому світі
- духовне буття людства
- таємниці людської психіки
- добро і зло
- життя і смерть
- віра і зневіра
- любов і ненависть
- проблема людства у глобальному масштабі

Провідні мотиви

- відчай, зневіра, приреченість
- всесильність долі й випадку
- тлінність краси
- влада часу
- світ — «лабіринт», «ярмарок», «книга»
- природні катаклізми (бурі, повені, землетруси)
- соціальні потрясіння (війни, повстання)
- життя швидкоплинне, схоже на сон, театр

• трагічні
суперечності в
душі людини

МІЖ:

небесним та земним,
раціональним та ірраціональним,
пристрастю та моральним обов'язком

Художні засоби бароко

поліфонізм

контрастність

символіка

алегорії

гіперболізація

емблематичність

небуденні метафори

Література бароко

*Мета поета — здивувати і вразити.
Дж. Маріно*

Іспанський гонгоризм

Французький преціонізм

Англійська метафізична поезія

Італійський маринізм

Різновиди літератури бароко

Іспанський гонгоризм

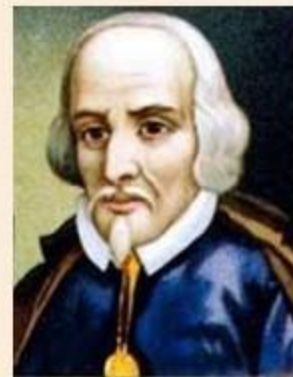
- напрям в іспанській бароковій літературі XVII ст.
- вигадливий манірний стиль
- орієнтувався на «аристократію духу»
- **ОСНОВНІ РИСИ:** безсюжетність, навмисна ускладненість поетичної мови, метафори та інші тропи на основі суб'єктивних асоціацій, що затемнюють зміст зображуваного

ПРЕДСТАВНИКИ:

Тірсо де Моліна (1579–1648) — драматург, монах. Написав \approx 400 комедій, автор п'єси «Севільський пройдисвіт, або Кам'яний гість» (1630 р), де вперше з'являється образ Дона Жуана

Педро Кальдерон (1600—1681) — драматург, «перший поет Іспанії», автор драми «Життя – це сон».

Луїс де Гонгора (1561—1627) — іспанський поет, «іспанський Гомер». Писав романси, сонети, поеми («Поеми усамітнення»).

Різновиди літератури бароко

Французький преціонізм

ПРЕЦІОНІЗМ
(від фр. *precieux* —
дорогоцінний;
витончений, манірний)

- аристократичний напрям у французькій літературі XVII ст.
- виник у салоні маркизи де Рамбуйє
- своєрідний протест феодальної знаті проти політики абсолютизму
- **ОСНОВНІ РИСИ:** відмова від «низької» дійсності й народної мови, алегоричність, умовність, лицарсько-пасторальні сюжети

ПРЕДСТАВНИКИ:

- поети В. Вульфюр, А. Годо, Ж. С'кюдери, Ж.Ф. С'ярзен, Ж. Ш'плен;
- романисти — О.д'Юрфе, М. Л. де Гомбервіль, Мадлен С'кюдери.

маркіза де Рамбуйє

Англійська метафізична поезія

Джон Донн

- стильова течія англійських поетів XVII ст.
- у поняття "метафізика" (грецьк. meta та phisuca — по фізиці, після фізики) вкладали свій зміст: "пишномовний", "хімерний", "нісенітний".
- **ОСНОВНІ РИСИ:** відчуття розпаду світобудови і втрати цілісності уявлення про нього

Дж. Донн: «Розум людини не в силах відновити світобудову, але залишається надія на допитливий розум, який шукає і знаходить необхідні зв'язки».

ПРЕДСТАВНИКИ: Дж.Донн (основоположник), Дж.Герберт, Е.Мурвел

Різновиди літератури бароко

Італійський маринізм

- стильова течія в італійській літературі XVII ст.
- абсолютизація художніх принципів доби Ренесансу
- гедоністичний критерій життя як запорука протистояння космічній дисгармонії

ОСНОВНІ РИСИ: формотворчі тенденції (віртуозні тропи, алегорії), підвищена увага до яскравих контрастів великого і малого, прекрасного і потворного

ПРЕДСТАВНИКИ: Томмазо Стільяні (1573—1651), Дж. Баттіста (1610-1675), Дж. Артале (1628-78), Клудіо Акіліні (1574—1640), Джироламо Претті (1582—1626)

МАРИНИЗМ
(італ. *marinismo*, від імені поета XVII ст. Дж.Маріно)

Джанбатісто Маріно
(1569—1625)

Жанри літератури бароко

- **Шахрайський роман** (Ф. де Кеведо "Історія життя пройдисвіта на ім'я дон Паблос" (Іспанія);
- **Поема** (Т. Тассо "Звільнений Єрусалим" (Італія);
- **Трагедія** (Д. Мільтон "Самсон-борець" (Англія);
- **Комедія** (Кальдерон "З коханням не жартують"; Лопе де Вега "Собака на сіні" (Іспанія);
- **Народно-героїчна драма** (Лопе де Вега "Фуенте Овехуна" (Іспанія);
- **Пасторальна драма** (Т. Тассо "Амінта" (Італія);
- **Морально-філософська драма** (Кальдерон "Життя є сон" (Іспанія)

Мистецтво бароко. Скульптура

ОСНОВНІ РИСИ:

- Динамізм, легкість, витонченість, неземна привабливість.

ПРЕДСТАВНИКИ:

- А. Альгарді, Дж. Л. Берніні, М.Я.Й.Брокоф, П. Ле Гро, С. Калегарі

Мистецтво бароко. Скульптура

ДЖОВАННІ ЛОРЕНЦО БЕРНІНІ (1598 – 1680) – італійський архітектор і скульптор.

В архітектурі і скульптурі Берніні яскраво утілилися підвищена емоційність, театральність, активна протидія простору і маси, поєднання релігійної афектації з підкресленою чуттєвістю.

Аполлон і Дафна

Еней, Анхіз, Асканій

Екстаз святої Терези

Плутон викрадає
Прозерпіну

Давид

Мистецтво бароко. Архітектура

ОСНОВНІ РИСИ:

- відсутність прямих ліній і чітко окреслених статичних площин;
- пишність, величність, мальовничість фасаду та інтер'єру;
- новий тип міської площі, на якій простір і забудова підпорядковуються одній монументальній споруді як основі композиції;
- розвиток міського палацобудування.

ПРЕДСТАВНИКИ:

- Дж.Л.Берніні, Ф.Борроміні, К.Мадерно, Д.Фонтано, Ж.А.Мансар, М.Д.Пепельман, Кнобельсдорф, Дж. Боніто, Дж.Ванбру, Ф.Каратті

Мистецтво бароко. Архітектура

Собор св. Петра, Рим

Собор будинку інвалідів,
Париж

Палац Цвінгер, Дрезден

Палац Сан Сусі, Потсдам

Мистецтво бароко. Архітектура

Ермітаж, Санк-Петербург

Фонтан Треві, Рим

Мистецтво бароко. Живопис

ОСНОВНІ РИСИ:

- боротьба вражаючих пристрастей;
- контрастність;
- динамічність;
- яскравість сюжету та виваженість композиції

ПРЕДСТАВНИКИ:

- Рембрант, Рубенс, Караваджо, Веласкес, Тьєполо, Ван Дейк, Шампень, Вермеєр, Рібера

Мистецтво бароко. Живопис

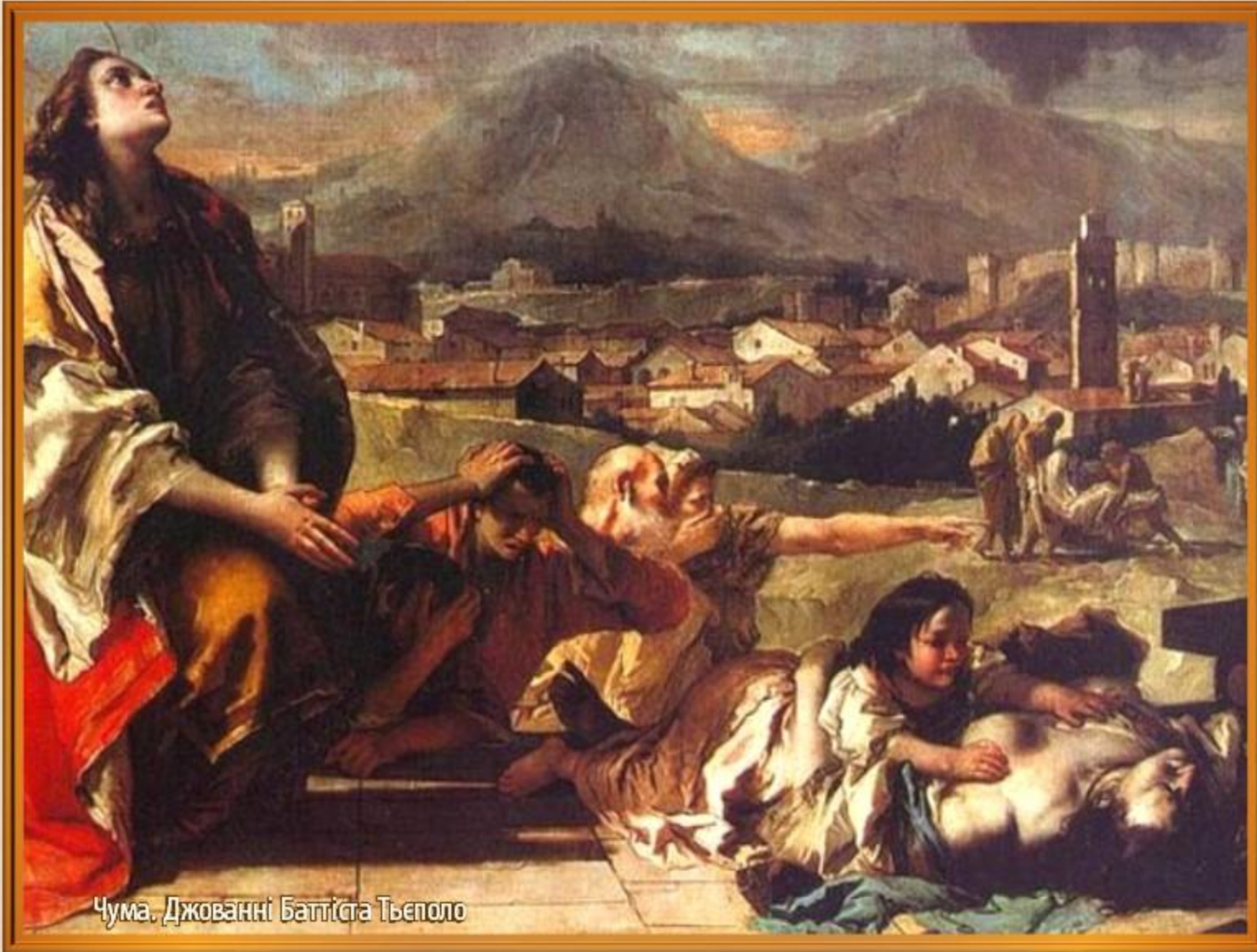
Мистецтво бароко. Живопис

Мистецтво бароко. Живопис

Мистецтво бароко. Живопис

Чума. Джованні Баттіста Тьєполо

Святий Мартін. Ван Дейк

Мистецтво бароко. Живопис

Мистецтво бароко. Живопис

Військовий. Ван Дейк

Дівчина з перловою сережкою. Ян Вермеєр

Каяття Марії Магдалини. Хосе де Рібера

Мистецтво бароко. Музика

ОСНОВНІ РИСИ:

- трагічне світосприйняття;
- зображення сильної особистості, в душі якої триває боротьба пристрастей;
- відображення сильних драматичних відчуттів людини

НАЙВІДОМІШІ ПРЕДСТАВНИКИ

К. Монтеверді (1567 — 1643)

Г. Перселл (1664-1717)

А. Вівальді (1678 — 1741)

Г. Ф. Гендель (1685 — 1759)

Й. С. Бах (1685 — 1750)

Цікаві факти

На лицьовій стороні банкнот євро зображені ворота і вікна, на зворотному - мости. Це не фотографії реальних об'єктів, а схематичні ілюстрації в різних архітектурних стилях. Кожна банкнота присвячена певному стилю, наприклад, 20 євро - готиці, а 100 євро - бароко і рококо.

У 1693 році при виверженні вулкана Етни на Сицилії стався потужний землетрус, який повністю зруйнував багато палаців, церкви й цілі міста. При їх відновленні архітектори створили новий унікальний стиль, названий *сицилійським бароко*.

Асоціативне гроно

дивний,
хімерний

Б

напрям у літературі та
мистецтві XVI-XVIII ст

барвистий декор

Д

перлина неправильної форми

духовне буття ↔
земна марнота

Р

метафори, символи,
алегорії, контрасти

Реформація,
Контрреформація

С

християнство +
античні традиції

Кальдерон,
Джон Донн,
Луїс де Гонгора

К

Вівальді, Бах, Гендель,
Караваджо, Рембрандт, Веласкес, Рубенс,
Берніні, Ф.Борроміні, К.Мадерно, Д.Фонтано

С

Завдання

- Коли і чому виник стиль бароко? Які особливості історичного періоду того часу?
- У яких країнах стиль бароко отримав поширення?
- Які характерні особливості стилю бароко?
- Назвіть науковців, художників, композиторів епохи бароко.
- До яких тем зверталися письменники цієї доби?
- Складіть хмару слів до поняття «бароко»
- Опишіть героя доби бароко: хто він за родом занять, по професії; який у нього рівень спілкування, чи є у нього друзі; як він відчуває себе в реальному світі, в повсякденному житті?

БАРОКО

Хто не вміє вразити читача,
той не має права називатися поетом

Джанбатіста Маріно

http://svitliteraturu.com/load/prezentaciji/8_klas/baroko_prezentacija_dobi/44-1-0-713